

15
D. D.
**APHORISMI
NONNULLI**

Quos,
*Consensu Ampliff. Facult. Philosoph. in Reg. ad Au-
ram Academia,*

PRÆSIDE

MAXIME REVERENDO atque CELEBERRIMO VIRO,

**D: NO I S A A C O
R O S S,**

S. S. L. L. PROFESS. REG. & ORD.

NEC NON

FAC. PHIL. H. T. DECANO Max. Spect.

Pro GRADU

Publice examinandos sistit

JOHANNES MOLIN,

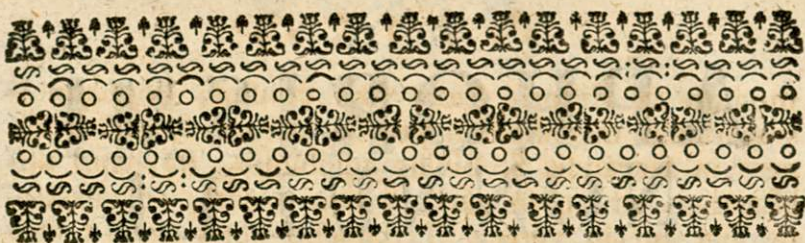
V. D. M.

WIBURGENSIS

In Audit. Majori Die VIII. Martii Anni MDCCLX.

H. A. M. C.

ABOÆ, Impressit DIRECT. & TYPOGR. Reg. Magn. Duc.
Finland. JACOB MERCKELL.

APHORISMUS I.

Uamvis Autographa dudum, non sine singulari Dei Consilio ac dispositione interierint, horum tamen defectum exacte compensant, quæ hodie usurpantur, Apographa, quorum integritatem ac perfectionem in dubium vocare, nefas foret ac impium. Ut apographorum fidem sollicitarent, simulque auctoritatem librorum a Patribus editorum eo magis vindicarent qui sacris Romanensibus sunt addicti, multa congefferunt argumenta; quibus vero satis ostendunt, sibi nullam esse religionem, certitudinem veræ religionis convellere. Hac autem omnia excipere ac refutare, prolixum magis, quam utile foret opus. Integritatem igitur ac perfectionem apographorum primo inde colligimus, quod sicut innumera reperiuntur exemplaria, hæc tamen omnia exactissime inter se convenire, non sine admirationeprehendantur; uti fatentur quotquot hæc perlustrandi occasio data fuit. Præterea quemadmodum

modum ex Historia Sacra satis constat, Populum Israeliticum incredibilem prorsus curam & sollicitudinem in servandis S. Bibliis adhibuisse, ita haud dubitandum est, quin pari, si non majori, ad curatione sint usi in veteris Testamenti libris rite ex scribendis. Hanc enim postulavit & devota reverentia DEO debita, & tenera cura, in promovenda liberorum & Nepotum salute. Nec, qui in novo fœdere vixerunt fideles segniores fuerunt in oraculis Divinis Sancte custodiendis. Quin si & hæc omnia deessent argumenta, habent tamen singuli, qui cum attentione apographa legunt, testem in se firmissimum, nempe Spiritum Sanctum; Cujus per hoc verbum apographum toties declarata est virtus, ut digitum DEI cum illo conjunctum esse, nemini amplius, qui sensum quendam Numinis admittit, obscurum esse possit.

APHOR. II.

IN Religionis negotio adprime necessarium esse Supremum quendam judicem, falli omnino nescium, ex cujus decretis controversiæ, quæ exoriantur decidi queant, nemo vel ignorat vel negat. Ast in hoc constituendo plerique etiam eorum, qui Christianam profitentur religionem, in diversas admodum sententias abeunt. Inter cæteros autem sibi pessime consulunt Sacris Romanensibus addicti, qui in rebus salutis nostræ Oeconomiam concernentibus parum curant Divina oracula, seu ex Patrum vel erroneis, vel minus recte intellectis vel denique ambiguis opinionibus ac effatis firmissima causarum suarum petunt præsidia. Evidens autem est, quod Pontificii

hominibus; quos gravissime subinde lapsos fuisse in confesso est, tantum tribuant, quantum solummodo competat illis, quos Spiritus S. inspiratione sua dignatus est. Quid? Quod Patrum sententias Verbo DEI revelato anteponeere perquam impie conentur. His pollicem premunt, qui arbitrium causæ suæ confluunt praxin Christi & Apostolicam, atque Ecclesiam suam, cum ea convenire contendunt. Ab his autem penitus dissentiunt Trévultini dans les memoires pour l' Historiæ des Sciences de l' Année 1701. Les mois Janv. & Fev. Art. I. Toutes les Communions, qui se disent Chrestiennes, veulent se tenir a l' institution de l' eglise faite par Jesus Christ & faire remonter leur origine jusques. La. De S' arreter a prou ver pa l' Écriture la conformite, que Chaque l' eglise pretend avoir avec cette eglise des Apotres, c' est un fond inépuisable de disputes. Chacun croit avoir tout le droit de son côté, & on a jusque la vu peu de gens retourner a la verité par cette voije. Nihilominus minus Scripturam Sacram, supremum judicem in negotio salutis agnoscimus, quippe quæ ab ipso DEO & fallere & falli nescio est profecta; quamvis hujus evidentiam & perfectionem in dubium vocent Romanenses, atque ad traditiones, ceu ad sacrum asylum, iterum iterumque confugiant.

APHOR. III.

Perverfa admodum, immo impia censenda est illorum opera, qui alios ad certam religionem recipiendam vi atque armis cogere satagant. Etenim religio duabus partibus absolvitur vera scilicet DEI cognitio-

cognitionē ac cultu ipsi debito, quarum illa præcedere hic autem subsequi debet. Enimvero in confesso est, cognitionem illam de DEO, nec igne neque ferro hominibus instillari posse; quamobrem ex conversione, quæ per exquisitissima incipit tormenta, nullus sperari potest successus. Huic accedit, quod libertas eximia, quam animis nostris indidit summus rerum conditor, cogi plane nesciat. Quid? Quod dentur homines sententiarum suarum adeo tenaces, ut si propter has vel in Phalaridis Tauro comburerentur, in medio tamen flammarum exclamarent: dulce est & nihil ad nos pertinet. Salvator igitur noster, cuius vestigia premere debent omnes Doctores, non alia ratione quam disputando homines ad veram salutis viam deduxit. In rationem itaque quam Christus Luc. IX. 55 adfert, egregiam hanc paraphrasin ex TILLOTSONIO adducit auctor libri Des Loix civiles & Ecclesiastiques faites contre les heretiques dans son disc. prælim^r. Vous ne faites pas assez attention a la nature de votre vocation. La religion, que je suis venu enseigner aux hommes, les sentimens & les dispositions, que se suis venu graver dans leurs coeurs, ne consistent pas dans un esprit furieux, persecuteur, & destructif. c' est au contraire un esprit de douceur & de bonté, une inclination bien faisante, un soin empressé de la vie & des interets des hommes, meme de vos plus grands ennemis. Hinc ex Romanensibus, qui meliora sapiunt, hanc convertendi rationem penitus rejiciunt. Nempe cum Rex Franciæ severissimum mandatum de Hu-

Hugonottis extirpandis promulgasset, Senatus Parla-
menti Parisiensis, meliora svasurus, scripsit, æquum vi-
deri, ut potius veteris Ecclesiæ vestigiis insistatur, quæ
non ferro & flammis in religione constituenda ac propa-
ganda, sed puriore doctrina & honestis vitæ Antisti-
tium exemplis rem confecit. Perplacet igitur STE-
PHANI BATORÆI sententia: Tria DEUM sibi re-
servasse, ex nihilo aliquid facere, futura scire, con-
scientiæ dominari.

APHOR. IV.

Felicioꝝ multo censenda est ejus civitatis conditio,
in qua unica tantum viget religio, quam illius,
in qua promiscue recipiuntur homines diversis ad-
modum sacris addicti. Felicitas enim reipublicæ ex
concordia civium inprimis oritur, quæ porro non
tam consistit in qualicunque negotiorum congruentia
quam potius in exacta principiorum convenientia,
quibus convenienter actiones suas instituunt. Enim-
vero ubi plures simul religiones in republica locum
obtinent, cives non possunt non diversas admodum
fovere opiniones circa plerarumque actionum qualita-
tem ac moralitatem. Et hoc sententiarum discrimen
vinculum concordie facili negotio disrumpet, nisi
vel leges civiles vel propria utilitas cives in justo
continuerint officio, adeo ut turbas excitare non au-
deant; quæ vero repagula pari cum successu ubique
locorum adhiberi nequeunt. Non tamen dissenti-
entibus multa eademque speciosa desunt argumenta,
quibus suam palliant opinionem. Operose enim con-
tendunt, si liberum religionis exercitium singulis
conceda-

concedatur gentibus, & numerum incolarum insigniter accrescere & scientias atque artes quasvis ad debitum perfectionis culmen brevi tempore deduci.

Quantumvis magna hæc censeantur commoda; nimis tamen parva sunt, quæ cum jactura æternæ felicitatis acquirantur. Profecto damnanda est utilitas, quæ fidei, religioni, ac veræ pietati mille creat pericula atque atrox indicit bellum. In consultationibus, gravissimum hoc negotium concernentibus, argumenta abutili, eodemque non satis certo, arcescere perversa omnino est argumentandi ratio; cum salutis publicæ cupidos Politicos maxime deceat, pii ac honesti respectum habere, neque illud ab utili unquam separare. Quamobrem præstantissimi quique viri veram pietatem speciosis quibuscunque aliis commodis sine ulla hæsitazione majoris faciendam, & antiquissimi Polones ac Cicerones honestum utili atque officiosum emolumento anteferendum esse censuerunt. Quemadmodum igitur in corporibus hominum satius est modicam staturam cum salute habere, quam ad molem aliquam giganteam perpetuis afflictionibus pervenire, quam similitudinem ex Augustino mutuo sumimus; ita etiam felicior censenda est res publica, quæ modica vectigalia in tranquillo animorum otio colligit, quam quæ ad immensos divitarum cumulos per ancipitia discriminum vestigia pervenit.

APHOR. V.

Quamvis, quod tribuli & lolia in agro, idem hæreses sint in vinea Domini, ex his tamen
sententia

sententiarum divortiis haud pauca commoda cepit Ecclesia. Quemadmodum enim qui inter hostium agmina versantur; cum quibus perpetuo configere coguntur, in medios non dormiunt dies, sed levissimas etiam circumstantias cum attentione considerant, sicque insidiis cavendis redduntur aptiores atque suas vires sine vanis quibusdam blandimentis explorant; ita etiam calamitates atque machinationes, quas ab hæreticis nunquam non expectant salutis suæ cupidi homines, ipsos sæpius acerrime exercent, veterum excutiunt, sicque impediunt; ne in male sanam incidunt securitatem. Præterea sicut DEUS Philistæos non penitus extirpandos voluit, Judic. III. 2. quæ Israelitæ & cotes fortitudinis haberent, & ab his perpetuo lacesciti opem Divinam supplicibus quotidie impetrarent precibus; ita DEO permittente, nonnunquam existunt hæretici, quorum insulcibus ac stratagematibus ne prorsus succumbant fideles, magis magisque incitantur ad fugiendas vitiorum sordes, ad calidas preces fundendas atque adcuratissimam Scripturæ S. lectionem & meditationem. Porro extra dubitationis Aleam est positum, quod multis scriptis, sinceram spirantibus pietatem & aptissimas vitæ regulas dilucide expositas continentibus, destitueremur, nisi his occasionem præbuissem hæreticorum dogmata. Denique quemadmodum erroris atque veritatis inter se comparatione utriusque ratio magis elucet rectiusque perspicitur, ita ipsa hæreticarum opinionum fæditate delecta, piæ mentes maxime ab iis abhorrent, easque ceu ex orco venientia mon-

monstra exsecrantur. His licet ita evictis, non tamen sequitur, vel admittendas in Civitate vel tolerandas esse hæreses. Sed sicut morbos quosdam, quamvis materiam cuidam auferant, nobisque adeo magis prosint quam obsint, mature tamen cohibemus, ne corporis nostri compagem lædant, ita ad veræ religionis adsertores pertinet, hæreses, caput exferentes, reprimere, & si unquam fieri potest, extirpare. Bene igitur BALDUINUS, manent; inquit, hæreses & hæretici in se pestes religionis Christianæ, quibus pro virili resistendum est, ne paulatim serpendo vires acquirant & fideles tandem penitus evertant. Novit DEUS alio modo suorum probare ac manifestare fidem ac constantiam, si vel nulli essent hæretici. Sic ex malis moribus bonæ nascuntur leges, & luxuria ager fertilis agnoscitur, neque tamen sequitur, vel malis moribus non esse resistendum, vel luxuriam agri, quoad ejus fieri potest, tollendam non esse, siquidem & aliunde bonæ leges existere & fertilitas agri optime agnosci potest. vid. comment. in 1. Cor. XI, 19. p. m. 451.

APHOR. VI.

Licet lex naturalis indolem personarum, quæ matrimonium contrahent, respectu cognitionis de DEO, non determinet, minus tamen recte sibi consulunt, qui conjugium ineunt, cum personis, diversæ religioni admodum addictis, præsertim ubi nullus in gravissimo hoc negotio sperari potest consen-

sus. Etenim inter primarios matrimonii fines est iusta liberorum educatio, cujus præcipua pars in eo consistit, ut liberi veræ pietati à teneris adfvescant ungviculis, Eph. VI. Quando autem Parentes diversas plane sententias in religionis negotio foveant, non raro contigit, ut quod alter conjugum anxie ædificet, alter arroganter demoliat, immo ceteræ ad familiam pertinentes personæ a vera pietate & religione impediuntur, & sensim quoque seducentur. Porro ubi dispar est fides, & Diversus DEUM colendi modus, cultus DEI privatus sensim sensimque negligitur, arctissimaque animorum conjunctio; quæ hujus vitæ ambrosia merito censetur, nimium quantum impeditur, vel si hæc vigeat, periculum est, ne maritus fœminam; vel vice versa, ad sua sacra tandem perducatur. Præterea nisi personæ matrimonium contrahentes optimæ sint frugis, diversitas religionis, facile producet virtutum frigus, nec non rixarum, litium, ac suspicionum, quæ statum hunc vehementer turbant, largissimam segetem. Quamobrem etiam DEUS severissime olim interdixit Populo suo, ne matrimonium inirent cum infidelibus; causam interserens gravissimam, ne deliciis conjugatibus ad falsa sacra seducerentur. His licet ita evictis merito tamen reprehendimus quosdam Pontificiorum imprimis Canonistas, qui adeo acriter impugnarent connubia, a personis diversæ religionis inita, ut eadem & irrita esse, & rescindi posse iterum iterumque contendant. At rigidum hoc præceptum nec ex jure Divino vel naturali vel positivo, nec ex consuetudi-

consuetudine quadam veræ Ecclesiæ probari potest. Quid? Quod Apostolus Paulus 1. Cor. VII. concedat marito fideli cohabitare cum uxore infideli. Impedienda igitur, quantum unquam fieri potest, ejusmodi matrimonia, legitimo autem modo inita, temere non sunt rescindenda.

APHOR. VII.

QUamvis non apodictice, admodum tamen probabiliter & sanæ rationis principiis ostendi potest, dari substantias quasdam simplices finitas, quas gentiles vocant genios, nos autem præeunte Scriptura Sacra, nuncupamus Angelos. Fines, propter quos hi sunt creati ex Sacris pandectis & varii & simul egregii producantur; præter hos autem alium commenti sunt Scholastici quem in Scenam deinceps præductum defendere annisi sunt Lojolæ & nonnulli Calvini asseclæ. Argute scilicet contendunt, hos ideo etiam esse conditos, ut ordinarii corporum Cœlestium essent motores, & per spatiosas ipsorum semitas ductores. Quarum continua opera & manuductione si Cœlum aliquamdiu destitueretur, protinus, utpote interna vi motrice destitutum, vel subsisteret penitus vel in pristinum Chaos mox relaberetur. Ut ineptas has nugas refellamus in antecessum observamus, quod horrida admodum olim fuerint tempora, quibus eruditi supinam rerum naturalium inscitiam vel pallio quodam religionis vel obscuris terminis adeo tegerent, ut quos propter ignorantiam

tiam exhibilare debuissent cæteri, eosdem Divini quid inesse ac ipsorum inepta effata, totidem ex tripode quasi fusa oracula esse existimaverint. Quam turpiter præsentî negotio sunt hallucinati, paucis jam ostendemus. 1:o igitur Scriptura Sacra, quæ officia Angelorum explicat, nihil omnino tradit de negotio Angelorum, quatenus in circumgyratione corporum Cœlestium sunt occupati. 2:o Notandum est, quod opinionis suæ vel nullas vel adeo ridiculas rationes adducant adversarii, ut commiseratione quam refutatione digniores videantur. 3:o Postquam Scientia naturalis nostro ævo magis magisque fuit exulta, dilucide constitit, DEUM vim quandam centripetam omnibus indidisse corporibus, vi cujus singula corpora Cœlestia a primo & Chatholico motore in initio Mundi mota, jam motum suum in orbitis Ellipticis continuant, adeoque Externam Angelorum opem non desiderant.

